

การพัฒนาของสังคมและภาษา

วิไลวรรณ ชนิษฐานันต์

ในยุคคอมพิวเตอร์มนุษย์สามารถออกไปประกอบภารกิจในอวกาศได้ ภาษายังคงดำรงความเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของมนุษย์อยู่ ถึงแม้คอมพิวเตอร์จะเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์สามารถทำงานได้อย่างละเอียด ชับซอญ รวดเร็ว และได้ผลที่แน่นอน แต่เมื่อมนุษย์ใช้คอมพิวเตอร์ให้ทำงาน มนุษย์ก็ต้องใช้ภาษาในการสั่งงานและวางแผนงาน และเมื่อคอมพิวเตอร์ก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ภาษาก็ใช้ในการทำงานนั้นก็พัฒนาไปอย่างรวดเร็วด้วยเช่นกัน ปัจจุบันมีสิ่งที่เรายกกันว่า ภาษาคอมพิวเตอร์อยู่หลายภาษา อาทิ ภาษาฟอร์แทรน ภาษาโคบอล ภาษาปาสกาด และ ภาษาอิมเบิล ที่ยกตัวอย่างมานี้ก็เพื่อที่จะชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาของสังคมมนุษย์และภาษานั้นเป็นสิ่งคู่กัน ในฐานะที่ภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ ภาษามีคุณสมบัติพิเศษ คือ ภาษาเป็นสิ่งที่ไม่มีรูปแบบตายตัว และยังมีควมยืดหยุ่นมากอีกด้วย มันสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อม มันสามารถเปลี่ยนไปไ้มากที่สุดเท่าที่มนุษย์เปลี่ยนไป และมันได้ก้าวเปลี่ยนไปพร้อม ๆ กับมนุษย์เสมอมา ไม่ก้าวหน้ากว่าและไม่ล่าหลังกว่ามนุษย์ ตั้งแต่ยุคหินจนถึงยุคปัจจุบัน และในอนาคตไม่ว่ามนุษย์จะพัฒนาไปสู่ยุคจักรวาลหรือยุคใด ๆ ก็ตาม ภาษาก็จะคงเป็นเครื่องมือที่มนุษย์จะขาดเสียไม่ได้

เพราะมนุษย์และภาษาได้พัฒนาควบคู่กันมาโดยตลอด ถ้าเราสามารถเข้าใจถึงพัฒนาการของภาษาในสังคมใด ความรู้นี้ก็คงช่วยให้เราสามารถเข้าใจถึงพัฒนาการของมนุษย์ได้เช่นด้วย จุดประสงค์ของบทความนี้คือ เพื่อสำรวจการพัฒนาของภาษาในขณะที่สังคมกำลังพัฒนาเพื่อให้เป็นสังคมสมัยใหม่ โดยจะเน้นตัวอย่างในช่วงสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งเป็นช่วงที่สังคมเมืองของคนไทยกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างมากในหลาย ๆ ด้าน

ทุกส่วนของภาษาทั้ง เสียง คำ และการเรียงคำ เปลี่ยนไปตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อม และส่วนที่สามารถสะท้อนสภาพของสังคมได้ที่ดีที่สุดคือ คำศัพท์ของภาษา ความคิด

การกระทำใด และการใด ๆ ก็ตามที่ปรากฏอยู่ในสังคม ย่อมมีคำศัพท์หรือถ้อยความสำหรับ
สิ่งนั้น ๆ ปรากฏอยู่ในภาษาคาวย ที่เห็นได้ชัดก็คือ เมื่อมีสิ่งใหม่เกิดขึ้นในสังคมก็จะมีคำหรือวลี
สำหรับเรียกสิ่งนั้น หรืออาจถึงขั้นนั้นเกิดขึ้นในภาษา คำที่ใช้สำหรับเรียกสิ่งใหม่นี้ บางครั้ง
ก็เป็นคำเกิดขึ้นใหม่ บางครั้งก็เป็นการนำคำที่มีอยู่แล้วมาอธิบาย เช่น เมื่อนำการประปาเข้า
มาใช้ในประเทศไทยเป็นครั้งแรกนั้น ก็คงมีการคิดหาคำเพื่อใช้เรียกกิจการนั้น ในหนังสือพระราช
กิจจานุเบกษา เล่มที่ ๒๖ ปีรัตนโกสินทร์ศก ๑๒๘ มีประกาศเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ว่า

“...กิจการที่จะนำน้ำมาใช้ในพระนครนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้เรียกตามภาษา
สันสกฤต เพื่อให้เป็นคำสั้นว่า “การประปา”...”

เป็นที่น่าสังเกตว่า การสร้างคำศัพท์หรือบัญญัติศัพท์นั้นมีเหตุผลว่า “เพื่อให้เป็นคำ
สั้น” แต่ดูว่าถ้าไม่มีคำศัพท์เฉพาะให้ใช้ก็จะต้องเรียกกันเป็นคำหรือความยืดยาว ซึ่งอาจจะเป็น
“กิจการนำน้ำมาใช้ในพระนคร” ก็ได้ ซึ่งลักษณะนี้สะท้อนความจริงสากลประการหนึ่งคือ เมื่อ
มีสิ่งใหม่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นสิ่งที่รับเข้ามาจากสังคมอื่น สังคมที่เป็นผู้รับ
อาจจะสร้างศัพท์เฉพาะขึ้นมาใช้เรียกสิ่งนั้นก็ได้อีก หรืออาจใช้คำที่มีอยู่แล้วในภาษาเรียกสิ่งนั้น
ก็ได้ แต่จะเป็นในรูปแบบของการอธิบายคำ ภาษาไทยของเรามีลักษณะเช่นว่าประการหลังนี้อยู่มาก
ดังจะได้จากคำประสมที่ใช้เรียกสิ่งของที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ เช่น ที่ปั๊มน้ำมัน พนักงานเก็บขยะ
คนขับรถ คำเหล่านี้โครงสร้างเหมือนประโยคคือ มี ประธาน - กริยา - กรรม เรามีคำ
ไทยดั้งเดิมซึ่งใช้เรียก “ที่ปั๊มน้ำมัน” ว่า “ชา” เมื่อเราไม่ได้คิด “คำสั้น ๆ” เพื่อเรียก
“ที่ปั๊มน้ำมัน” เราจึงต้องใช้คำในลักษณะของการบรรยายคำดังกล่าว

ถ้าเราสำรวจคำซึ่งเกิดจากการบรรยายลักษณะสิ่งของ เราจะพบว่า เมื่อเวลาผ่านไป
คำเหล่านี้อาจเปลี่ยนไป กล่าวคือ ในระยะต่อมาสังคมอาจบัญญัติศัพท์ขึ้นใช้สำหรับคำนั้น ๆ เช่น
เมื่อสมัย ๕๐ กว่าปีมาแล้ว ใบแจ้งเกิดหรือแจ้งตาย หรือแจ้งย้ายที่อยู่ ยังไม่ได้ใช้คำว่า “อาชีพ”
แต่ใช้คำว่า “เทศน์”

...."๘. นามและการหาถิ่นของบิดามารดา๙. วิชาหาถิ่น..."

ซึ่งถ้าเป็นปัจจุบันเราคงใช้ว่า "อาชีพของบิดามารดา" หรือ "อาชีพ" แทนคำในข้อ ๘

อีกตัวอย่างหนึ่งคือ คำว่า "โรงเรียน" และ "โรงพยาบาล" เมื่อประมาณ ๘๐ ปีก่อน เรายังไม่ได้ใช้คำเหล่านี้กัน หากแต่ใช้คำในลักษณะของการบรรยายสิ่งของ คือ "โรงเรียนหนึ่งสี่เค็ก" และ "โรงรักษาคณไซ"

อีกคำหนึ่งคือ คำว่า "อสังหาริมทรัพย์" แต่ก่อนนี้เพื่อที่จะสื่อความหมายของคำ ๆ นี้ เราต้องใช้คำยืดยาวว่า "ที่ดินและตึกเรือนโรง" หรือ "ตึกเรือนโรงและสมบัติเคลื่อนที่ไม่ได้" คำทั้ง ๒ นี้ปรากฏใช้อยู่บ่อยมากในหนังสือพระราชกิจจานุเบกษาและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสมัยก่อน

ตัวอย่างที่ยกมานี้แสดงให้เห็นว่า การมีสิ่งใหม่ในสังคม อาจจะไม่จำเป็นต้องมีคำใหม่เกิดขึ้นในสังคมเสมอไป ในระยะแรก ๆ คนในสังคมอาจเลือกวิธีเรียกสิ่ง ๆ นั้นโดยการใช้คำที่มีอยู่ ภาษาบรรยายลักษณะของสิ่งของนั้น ๆ ก็ได้

การสร้างคำขึ้นมาใช้หรือการบัญญัติศัพท์ บางครั้งก็เป็นการทำควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมหรือการสร้างกฎเกณฑ์ในสังคมด้วย และในบางกรณีอาจหมายถึงเป็นการทำให้สังคมเป็นสังคมที่สมัยใหม่ด้วย ดังตัวอย่างเช่น เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๐ มี "ประกาศนับเวลาในราชการ" ดังนี้

อธิบายวิธีนับเวลา

เพื่อให้เข้าใจวิธีนับเวลาตามประกาศให้แจ่มแจ้ง จะอธิบายไว้ดังต่อไปนี้ :-

๑. ให้พึงเข้าใจว่า วัน ๑ แห่งภาคออกเป็น ๒๔ ภาค ภาค ๑ เรียกว่า นาฬิกา
๒. เพื่อความสะดวกในการนับนาฬิกา ให้แบ่งวันเป็น ๒ ตอน คือ ตั้งแต่เที่ยงคืน

ไปจนเที่ยงวัน รวม ๑๒ นาฬิกา เรียกว่า ก่อนเที่ยง (หรือเขียนอักษรย่อว่า ก.ท.) ตั้งแต่เที่ยงวันไปจนบรรจบเที่ยงคืน รวม ๑๒ นาฬิกา เรียกว่า หลังเที่ยง (หรือเขียนอักษรย่อว่า ล.ท.)

๓. ส่วนแห่งนาฬิกาให้ไชนาทีและวินาทีในราชการ แต่สำหรับสาธารณะชนให้ผ่อนผันไชนามแห่งส่วนใหญ่ของนาฬิกาได้ดังนี้ คือ

- (ก) ๑๕ นาที ไชวา ๑ ภาค
- (ข) ๓๐ นาที ไชวา กึ่งนาฬิกา หรือ ครึ่ง
- (ค) ๔๕ นาที ไชวา ๓ ภาค หรือ เท่านั้น ๆ นาฬิกาหย่อน ๑ ภาค

ตัวอย่าง

- (ก) ๑ นาฬิกา ๑๕ นาที = ๑ นาฬิกา ๑ ภาค
- (ข) ๑ นาฬิกา ๓๐ นาที = ๑ นาฬิกาครึ่ง
- (ค) ๑ นาฬิกา ๔๕ นาที = ๑ นาฬิกา ๓ ภาค, หรือ ๒ นาฬิกา หย่อน ๑ ภาค

ส่วนคำว่า "กึ่งนาฬิกา" นั้น ใช้ได้สำหรับแทนคำที่เรียกว่า "ครึ่งชั่วโมง" ก็ได้ แต่ถ้าว่า "ครึ่งชั่วโมง" ถึงจะคงใช้ก็ไม่ผิด

๔. นาฬิกาที่ทำมาจากยุโรปยอมเขียนเลข ๑ ถึง ๑๒ อยู่หน้าปัดแล้ว เพราะฉะนั้นถ้าเรียกเวลาตามตัวเลขในหน้าปัดนาฬิกาเป็นอันดับ ไม่พลาดพลั้งใดเลย

จะเห็นได้ว่า ในประกาศนี้ มีทั้งคำศัพท์ที่เคยมีใช้อยู่แล้ว คือ "นาฬิกา" และคำศัพท์บัญญัติขึ้นให้สื่อความหมายใหม่ คือ "ภาค" และ "ครึ่งนาฬิกา" ส่วนคำว่า "ก่อนเที่ยง" หรือ "ก.ท." และ "หลังเที่ยง" หรือ "ล.ท." ไม่ใช่คำใหม่ เป็นความหมายที่มีอยู่แล้ว แต่ประกาศนี้ได้ทำให้เป็นทางการ คำว่า "นาฬิกา" เป็นคำที่มีใช้อยู่ในสังคมไทยมาแต่ดั้งเดิมแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางคานโหราศาสตร์ และเป็นคำราชการด้วย* ประกาศนี้มุ่งประสงค์เห็นได้อย่างหนึ่งคือ ต้องการเทียบคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเวลาของไทยให้เท่ากับคำเดียวกับเวลาที่มียกอยู่ในภาษาอังกฤษหรือภาษาในซีกโลกตะวันตก (ซึ่งเป็นผู้ผลิตนาฬิกาขายด้วย) คำว่า "นาฬิกา"

นั้น ประสงค์ให้เท่ากับคำว่า "o'clock" คำว่า "ภาค" ให้เท่ากับคำว่า "quarter" คำว่า "ก่อนเที่ยง" ให้เท่ากับคำว่า "A.M." หรือ "hour" และ "หลังเที่ยง" ให้เท่ากับคำว่า "P.M."

คำว่า "นาฬิกา" นั้น เป็นภาษาราชการมาแต่ครั้งเดิม ส่วนภาษาพูดเดิมนั้นนิยมใช้คำว่า "โมง" กับ "ทุ่ม" คำว่า "โมง" ใช้บอกเวลาตอนกลางวัน คำว่า "ทุ่ม" ใช้บอกเวลาตอนกลางคืน เมื่อมีประกาศให้ใช้คำเกี่ยวกับเวลาใหม่ จึงต้องมีการเทียบการใช้คำให้ประชาชนไว้ออกัน

ตารางเทียบเวลา

แบบที่ใช้อยู่บัดนี้		ตามวิธีโหราศาสตร์	
กลางวัน	กลางคืน	ก่อนเที่ยง	หลังเที่ยง
	๙ ทุ่ม	๑ นาฬิกา	
	๘ "	๒ "	
	๓ ยาม	๓ "	
	๑๐ ทุ่ม	๔ "	
	๑๑ "	๕ "	
	ย่ำรุ่ง	๖ "	
๑ โมงเช้า		๗ "	
๒ "		๘ "	
๓ "		๙ "	
๔ "		๑๐ "	
๕ "		๑๑ "	
เที่ยง		เที่ยง(วัน)	
๑ โมงบ่าย			๑ นาฬิกา
๒ "			๒ "
๓ "			๓ "
๔ "			๔ "
๕ "			๕ "
ย่ำค่ำ			๖ "

แบบที่ ๑ ขอยบคน		ตามวิธีโหราศาสตร์	
กลางวัน	กลางคืน	ก่อนเที่ยง	หลังเที่ยง
	๑ ทุ่ม		๙ นาฬิกา
	๒ " "		๘ " "
	๑ ยาม		๘ " "
	๔ ทุ่ม		๑๐ " "
	๕ " "		๑๑ " "
	๒ ยาม		เที่ยงคืน

และในกรณีค่าบอกเวลานี้ นอกจากทางการต้องอธิบายการใช้คำใหม่แล้ว ยังต้องอธิบายเรื่องการเขียนด้วย เช่น เวลา ๑ นาฬิกา ๒๕ นาที ให้เขียนว่า ๑.๒๕ นาฬิกา ก.ท.

ความจริงคนไทยมีวิธีบอกเวลามาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว และมีคำต่าง ๆ สำหรับใช้บอกเวลาคือ การนำคำว่า "นาฬิกา" "ภาค" "ก่อนเที่ยง" "หลังเที่ยง" ฯลฯ มาใช้ จึงเป็นเพียงการปรับเพื่อคำใหม่เท่านั้น เพื่อให้มีระบบตรงกับคำในภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากล

อีกตัวอย่างหนึ่งซึ่งสามารถชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาทางสังคมนั้นควบคู่ไปกับการพัฒนาทางภาษา คือ เรื่องการแต่งกาย คนไทยสมัยก่อนที่รับเอาวัฒนธรรมการแต่งกายแบบตะวันตกเขามานั้น ก็แต่งตัวกันแบบไทย ๆ มีเสื้อ มีขี้น มีผ้าโจงกระเบน ฯลฯ และเมื่อเริ่มรับเอาการแต่งกายแบบตะวันตกเขามานั้น เป็นการนำมาใช้ในระบบราชการก่อน ทางทหารจึงมีการประกาศว่า แต่งอะไร เมื่อใด และเรียกว่าอะไรบ้าง ทางทหารได้มีพระราชกำหนดเกี่ยวกับการแต่งกายของข้าราชการออกมาหลายฉบับ รวมทั้งการแต่งกายของนักเรียนนายเรือ และนักเรียนนายช่างกลด้วย จากตัวอย่างต่อไปนี้^๓ จะเห็นได้ว่าคนในสังคมต้องเรียนรู้ทั้งสิ่งใหม่ และภาษาเกี่ยวกับสิ่งใหม่ ๆ ควบคู่กันไป

^๓ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๒ แผนกกฎหมาย หน้า ๔-๑๔

มาตรา ๕

เครื่องแต่งตัวนายทหารชั้นสัญญาบัตร

ข้อ ๑ มีหมวก ๓ อย่าง คือ

อย่างที่ ๑ หมวกเต็มยศ เป็นหมวกแพร ขนสีดำ รูปกอกแสดแข็งขลิบแพรดำ เว้น
แต่นายทหารชั้นนายพลเรือชลีบทอง อนึ่งมีเครื่องประดับข้างหมวกเบื้องขวาตรงกลางเป็น
เบาะผูกด้วยแถบแพรดำ มีเครื่องทองครึ่งหนึ่งเบาะนั้นจัดในคุมตราพระมงกุฎกับสมอ ๑ คุม
ต่างกัน คือ ชั้นนายพลเรือเกลียวทองใหญ่ ๑ เกลียวไขว้กันอยู่กลางเกลียวทองน้อย ๒ ข้าง
เกลียวทองใหญ่นั้นอีกข้างละ ๒ เกลียว นายทหารชั้นนายนาวามีเกลียวทองใหญ่อยู่กลาง ๑
เกลียว แลเกลียวทองเล็ก ๑ เกลียว ชั้นนายเรือมีแต่เกลียวทองใหญ่ ๑ เกลียว

อย่างที่ ๒ หมวกกันแดด รูปเฮลเม็ต สีขาว มีผ้าขาวจับพันรอบ แลมีชายผ้าสีขาว
แฉลบจากผ้าจับนั้นทบเบื้องบนโดยรอบ มีตราพระครุฑพาดทองติดที่หน้าหมวกแลมีขอบกาไหลทอง
เวลาใดประดับยศหรือไม่ประดับแจ้งในมาตรา ๒๕

อย่างที่ ๓ หมวกแถบ เหมือนที่ใดกล่าวไว้ในมาตรา ๓ ข้อ ๑ แลข้อ ๒ เว้นแต่
ตราพระมงกุฎกับสมอหน้าหมวกเป็นแผ่นก้ามหอยปักคั่น คือ พระมงกุฎปักด้วยคั่นทอง สมอปักด้วย
คั่นเงิน กรอบใบโรยพฤษ ๒ ข้างสมอข้างละ ๕ ใบ ปักด้วยคั่นทอง

ข้อ ๒ มีเสื้อ ๑๐ อย่าง คือ

อย่างที่ ๑ เสื้อใหญ่ เป็นเสื้อสักลาดสีน้ำเงินดำ ชั้นนายพลเรือชั้นในเป็นสีขาว
รูปเสื้อหางอกปักเอวรัด มีคุมตราพระมงกุฎกับสมอ ๒ แถว ๆ ละ ๔ คุม ชายเสื้อด้านหน้า
เพียงเอว ชายเสื้อด้านหลังปากเป็นหางเสื้อรูปเสื้อแต่งเวลาเย็น คอเสื้อรูปคอดังสักลาดขาว
ขอบกว้างขลิบแถบทองขนาด ๑๕ มิลลิเมตร ขอบบนขลิบแถบทองต่างกัน เป็น ๒ ขนาด คือ เสื้อ
นายทหารชั้นนายพลเรือ ขลิบแถบทองขนาด ๓๒ มิลลิเมตร เสื้อนายทหารชั้นนายนาวาแลนายเรือ
ขลิบแถบทองขนาด ๒๕ มิลลิเมตร ที่ชายแขนเสื้อทั้ง ๒ ข้าง มีเครื่องหมายเหล่า หมายถึงศ กังจะ
ได้บรรยายต่อไปในมาตรา ๑๒ แล ๑๓ กับที่ชายแขนเสื้อด้านนอกเยื้องข้างหน้ามีแถบดำเป็นชาย

๑๑

๕

แนบรวงคุมแขนเสื้อคำด้วยสักลาคสีขาว ขดบแถบทองกว้างเป็น ๒ ขนาด คือ เสื้อนาย

ทหารชน นายพลเรือ ขดบแถบทอง ขนาด ๒๕ มิลลิเมตร

อย่าง ๓ เสื้อน้อย เป็นเสื้อสักลาคสีขาบ รูปตุนิก มีคุมทองตราพระมงกุฏ กับสมอ ๒ แถว ๆ ละ ๔ คุม กอเปิด พับชายในหัวทอก ๒ ชาย ที่แขนเสื้อมีเครื่องหมายเหล่า หมายยศ ดังจะไคกล่าวต่อไปในมาตรา ๑๒ แล ๑๓

อย่าง ๔ เสื้อขาว เหมือนอย่างที่ได้ว่าไว้ในมาตรา ๓ ข้อ ๓ อย่าง ๒

อย่าง ๕ เสื้อดำกาก็ เหมือนที่ได้ว่าไว้ในมาตรา ๓ ข้อ ๓ อย่าง ๓

อย่าง ๖ เสื้อสโมสราค้า เป็นเสื้อสักลาคสีน้ำเงินคำเปิดอกรูปเมสสแยกเกศ มีคุมทองตราพระมงกุฏกับสมอ ๒ แถว ๆ ละ ๒ คุม กับมีคุมค้อย่างเดียวกันซัดหว่างรังคุมบน ๑ ค ที่แขนเสื้อมีเครื่องหมายเหล่า หมายยศ ดังจะไคกล่าวต่อไปในมาตรา ๑๒ แล ๑๓ ที่เสื้อกักสักลาคสีน้ำเงินคำหรือผ้าขาวสรวมภายใต้เสื้อนั้น ที่เสื้อกักมีคุมทองตราพระมงกุฏกับ สมอขนาดยอม ๑ แถว ๓ หรือ ๔ คุม ตามความพอใจ

อย่าง ๗ เสื้อสโมสรขาว เป็นเสื้อผ้าขาว มีรูปแฉลักษณะเหมือนกันกับอย่าง ที่ ๖ ทุกประการ เว้นแต่ไม่มีเครื่องหมายเหล่า หมายยศ ที่แขนเสื้อ มีเสื้อกักอย่างเดียวกัน กับอย่าง ๖ แต่ไม่มีเสื้อกักสักลาค

อย่าง ๘ เสื้อสโมสรเตนร้า เป็นเสื้อสักลาคสีน้ำเงินคำ รูปเสื้อหางอกเปิด อย่างเสื้อแดงเวลายืน มีคุมตราพระมงกุฏกับสมอ ๒ แถว ๆ ละ ๓ คุม กับมีคุมอย่างเดียวกันประดับข้างหลังเสื้อตรงเอว ๑ ค ที่แขนเสื้อมีเครื่องหมายเหล่า หมายยศ ดังจะได้บรรยายต่อไปในมาตรา ๑๒ แล ๑๓ มีเสื้อกักสักลาคสีน้ำเงินคำหรือผ้าขาวสรวมภายใต้เสื้อเช่นเดียวกันกับอย่าง ๖"

จากประกาศนี้เห็นได้ว่า คนไทยมีคำศัพท์เกี่ยวกับการแต่งกายเพิ่มขึ้นอีกมากมาย อาทิ "เสื้อใหญ่" "เสื้อน้อย" "เสื้อสโมสรคำ" "เสื้อสโมสรเตนร่า" "เสื้อเจ็ด" "รองเท้ายก" "ชู" ฯลฯ ซึ่งแต่ละคำผู้แต่งของต้องเรียนรู้ว่าคืออะไร ประกอบขึ้นด้วยอะไรบ้าง และใช้ในโอกาสใดบ้าง

ทางราชการนอกจากจะรับการแต่งกายแบบตะวันตกเข้ามาแล้ว ยังรับเอาระบบการทำงานและวิธีการทำงานแบบตะวันตกเข้ามาด้วย ซึ่งในระยะแรก ๆ ต้องมีการจัดระบบและบัญญัติศัพท์ต้องใช้ในระบบด้วย ดังตัวอย่าง "กระทรวงทหารเรือ" เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ ประกาศกฎเสนาบดีกระทรวงทหารเรือ และในประกาศมีการอธิบายความหมายของคำต่าง ๆ ที่ต้องใช้เกี่ยวกับเรือดังนี้

หมวดที่ ๒

อธิบายศัพท์สงคราม

ข้อ ๖ คำว่า "คนประจำเรือ" หมายความว่า บรรดาที่หน้าที่ประจำเรือ โดยทำเนียบเฉพาะเรือ กับทั้งบุคคลจำพวกใดที่กระทรวงทหารเรือได้อนุญาตไว้เสมอไป หรือได้สั่งเฉพาะราชการ บางคราวในเรือประจำเรือใด บุคคลเหล่านั้นก็ชื่อว่า เป็นคนประจำเรือนั้น

ข้อ ๗ คำว่า "คนนอกเรือ" คือ บุคคลอื่น ๆ ไม่เลือกว่าทหารหรือพลเรือน นอกจากที่ได้กำหนดไว้ว่า เป็นคนประจำเรือ ตามความในข้อ ๖ นั้น อนึ่งให้พึงเข้าใจว่า คนประจำเรือหนึ่ง ๆ ถ้าไปเรืออื่นเป็นครั้งคราว ก็ถือว่าเป็นคนนอกเรือของเรือที่ไปนั้น เว้นไว้แต่การที่ไปนั้น จะได้ไปโดยหน้าที่ย้ายมาประจำในเรือใหม่ทีเดียว

ข้อ ๘ คำว่า "เยี่ยมเรือ" หมายความว่า บุคคลนอกเรือมาเยี่ยมเยียนคนประจำเรือ ในเวลาที่เรือจอดหรือทอดอู่ เพื่อเป็นการเยี่ยมคำนับ หรือเพื่อเยี่ยมเยียนกันตามญาติมิตร หรือมาหากันโดยกิจธุระตลอดจนถึงการที่บุคคลนอกเรือ มาเรือเพื่อการสโมสร การเลี้ยงตามความเชื่อใจของคนประจำเรือ

ข้อ ๘ คำว่า "พักอาศัย" หมายความว่า บุคคลนอกเรือมาพักอยู่ในเรือ โดย
เวลานานกว่า ๑๒ ชั่วโมงขึ้นไป หรือเข้ามาพักผ่อนในเรือเวลากลางคืน หากจะต่ำกว่า ๑๒ ชั่วโมง
ก็เรียกว่า พักอาศัย

ข้อ ๑๐ "การโดยสารเรือ" หมายความว่า การอาศัยเข้าไปในเรือ เพื่อประสงค์
จะเดินทางจากท่าหนึ่งไปอีกท่าหนึ่ง หรือหลายท่า

ข้อ ๑๑ คำว่า "คนโดยสาร" หมายความว่า บุคคลนอกเรือซึ่งโดยสารเรือหลวง
ตามความในข้อ ๑๐ นั้น แลถึงหากว่าเรือนั้นจะไปจอดในที่ใด ๆ ก็คงชื่อว่า เป็นคนโดยสารอยู่
เสมอไปจนกว่าจะไปจากเรือนั้นเป็นเด็ดขาด

ตัวอย่างเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมซึ่งควบคู่ไปกับการพัฒนาทางภาษายังมีอีกมาก แต่
ควยมีความจำเป็นเรื่องเนื้อหาสาระ จึงต้องยุติไว้เพียงเท่านี้ และผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
ผู้อ่านจะสามารถมองเห็นภาพว่า การพัฒนาทางสังคมนั้นแยกไม่ได้จากการพัฒนาทางภาษา และ
ถ้าเรามีแผนพัฒนาสังคมได้ เราก็น่าจะมีแผนพัฒนาภาษาได้ควย

หนังสืออ้างอิง

หนังสือ ราชกิจจานุเบกษา ตั้ง ร.ศ. ๑๒๘ - พ.ศ. ๒๔๖๐